

Handläggare:
Stefan Strandfeldt

Yttrande över remiss av Regional utvecklingsplan för Stockholmsregionen (RUFSS 2010) - utställningsförslag

Ärendet

Regionplanenämnden har sänt utställningsförslag till regional utvecklingsplan för Stockholmsregionen på remiss. Utvecklingsplanens utställningsförslag baseras på ett omfattande och väl dokumenterat utställningsförslag som har arbetats fram efter yttrande från 240 remissinstanser på samrådsförslaget. HSN yttrade sig och beslöt om svar den 18 november 2008.

Förslag till beslut

Hälso- och sjukvårdsnämnden beslutar

- att* överlämna förvaltningens yttrande över remiss av Regional utvecklingsplan för Stockholmsregionen (RUFSS 2010) – utställningsförslag till Regionplanenämnden samt
- att* omedelbart justera beslutet.

Förvaltningens synpunkter

Utställningsförslaget är ytterligare ett steg i arbetet med en ny regional utvecklingsplan till Stockholmsregionen. Efter utställningen ska utställningssynpunkterna sammanställas i ett utställningsutlåtande och ett slutligt förslag till RUFSS 2010 tas fram. Landstingsfullmäktiges behandling av RUFSS 2010 beräknas ske i maj 2010.

Utställningsförslaget

En av de stora utmaningarna för regionen är den stora befolkningsökningen under perioden. Att klara en befolkningsökning motsvarande ett Göteborg fram till 2030 och att klara att minska klimatpåverkan samtidigt som regionen växer kräver ansvar och kraftfullt genomförande. Det kommer att kräva mer kollektivtrafik, fler bostadsområden och andra hårda investeringar även för hälso- och sjukvården

I RUFSS 2010 finns fyra mål som anger värden och egenskaper för att regionen ska bli mer attraktiv

- Mål 1: En öppen och tillgänglig region
- Mål 2: En ledande tillväxtregion
- Mål 3: En region med god livsmiljö
- Mål 4: En resurseffektiv region

Utställningsförslaget med en tätt bebyggd centralort och nio regionkärnor "Täthet och flerskalighet" är en bra lösning. Inom de nio regionala stadskärnorna skapas förutsättningar för att utveckla samverkan i frågor rörande hälso- och sjukvård samt hälsofrämjande verksamheter. Det är tillfredsställande att förslaget till regionplan nu även omfattar sociala aspekter vilket har stor betydelse för den framtida folkhälsan. Täthet och flerskalighet ger också möjlighet att nå miljömålen när det gäller utsläpp och växthusgaser. Ökad urbanisering ställer krav på att hitta nya lösningar för energisnålt byggande och minskade koldioxidutsläpp. Stockholm har estetiska värden som samtidigt bör bevaras och vidareutvecklas.

Regionplanekontoret har på ett värdefullt sätt belyst folkhälsofrågorna. Men det finns anledning att noggrannare beskriva hur klimatförändringarna kommer att påverka befolkningens framtida behov av hälso- och sjukvård där hänsyn tas till de faktorer som läggs fast i den kommande regionplanen. Med en sådan studie kan Hälso- och sjukvårdsnämnden (HSN) därefter, bli en del i den så kallade generalplanen för länets framtida sjukvård, säkra invånarnas hälso- och sjukvårdsservice. Hälso- och sjukvårdsförvaltningen (HSN-f) välkomnar ökad samverkan med Regionplanekontoret i detta fortsatta arbete.

Planen har en stor möjlighet att påverka regionens framtida möjligheter att skapa förutsättningar för god folkhälsa samtidigt som regionens ekonomiska utveckling vilket är basen för människors försörjning och trygghet. Många faktorer behöver vägas samman. Såväl den fysiska som den sociala miljön påverkar folkhälsan. Människors syn på kropp och hälsa, efterfrågan på sjukvård liksom värdering av geografiska avstånd förändras över tid. Det kan också finnas differenser mellan olika befolkningsgruppers inställning.

Det finns anledning att tydliggöra begreppen och kopplingen mellan hållbar miljö, god folkhälsa samt god hälso- och sjukvård. Oftast är insatser för dessa målområden desamma, ofta är de förenliga, dock händer det att det finns motsättningar mellan god miljö för miljöns egen skull och god miljö

för människors hälsas skull. Därför behöver man ibland hålla isär begreppen.

Hela förslaget finns att ta del på
www.rtk.sll.se/Publikationer/Utställningsforslag-RUFS-2010/

Genomförande av utvecklingsplanen

Den stora befolkningsökningen gör att hälso- och sjukvården står inför stora utmaningar och med en åldrande befolkning och färre yngre som ska försörja allt fler äldre. En åldrande befolkning medför också ett ökat behov av vård och omsorg. Den tekniska utvecklingen och medicinska framsteg gör det möjligt att bota eller bromsa tidigare obotliga sjukdomar. Patientens behov och krav kommer att vara i än mer fokus i framtiden.

Utbudet av hälso- och sjukvård i Stockholms län kommer att förändras. Ett projekt pågår för byggandet av ett nytt universitetssjukhus i Solna (NKS). Vårdval har införts inom flera vårdområden. De nya flerårsavtalen för akutsjukhusen kommer att på olika sätt påverka hälso- och sjukvårdens struktur.

HSN-f har därför av HSN fått i uppdrag i budgeten att ta fram ett förslag om hur strukturen för framtidens hälso- och sjukvård bör se ut i länet. Planen ska redovisas till HSN i början av 2011. Vidare har en särskild långtidsutredning tagits fram av HSN med syfte att beskriva de utmaningar hälso- och sjukvården står inför fram till 2025. Långtidsutredningens analyser och slutsatser blir en del av HSN-f:s arbete med den framtida hälso- och sjukvården.

Förebyggande av ohälsa

Förvaltningen delar [i huvudsak] förslagets problembeskrivning som lyfter fram folkhälsa som en av de fyra viktigaste framtidsfrågorna för regionens invånare. God folkhälsa är inte bara ett mål utan även en grundläggande förutsättning för att visionen ska nås.

Jämlikhet är ett grundläggande perspektiv i dagens folkhälsopolitik och folkhälsoarbete. Det återspeglas bl.a. i det övergripande målet för SLL:s folkhälsopolitik: *En god och jämlik hälsa för alla i länet*. Det finns en tydlig social gradient i hur hälsa och ohälsa fördelas i befolkningen. Stora skillnader i hälsa kvarstår och har i vissa avseenden även ökat, enligt den senaste folkhälsorapporten. Skillnaderna – ojämlikheten – finns i alla åldrar oavsett kön och i huvudsak till de mindre gynnade gruppernas nackdel. Även om utställningsförslaget indirekt berör

[frågan/området/problemet] i nulägesbeskrivningar och förslag vore det önskvärt att de socioekonomiska jämlikhetsaspekterna lyftes fram på ett tydligare sätt.

Med utgångspunkt i jämlikhetsperspektivet inriktas folkhälsopolitiken på arbete utifrån s.k. bestämningsfaktorer för hälsa (faktorer i samhällsorganisationen och människors levnadsförhållanden och levnadsvanor som bidrar till hälsa och ohälsa). Det innebär att betydelsen, för folkhälsan, av strukturella insatser som påverkar människors livsvillkor har blivit mer framträdande. Att förslaget har folkhälsa som ett genomgående vertikalt perspektiv är därför logiskt och de föreslagna strategierna har alla bäring på förutsättningar för god folkhälsa. Det ges också många exempel på kopplingar inom områden som trygghet, tillgång till grönområden, att den fysiska miljön är hälsosam och att det finns goda möjligheter att förflytta sig till fots eller med cykeltransporter. Utöver sådana relativt uppenbara kopplingar kan nämnas det starka sambandet mellan hälsa och människors upplevelse av mening och sammanhang och vilka möjligheter man har att påverka tillvaron.

Förvaltningen noterar med tillfredsställelse att Hälsokonsekvensbedömning (HKB) ingått i arbetet med RUFs i enlighet med RTK:s åtagande enligt handlingsplanen för landstingets folkhälsoarbete, Handling för hälsa.

Ekonomiska konsekvenser

De ekonomiska konsekvenserna är svåra att överblicka i nuläget. I genomförande planer och budgetar kommer HSN-f att återkomma med mer detaljerade konsekvensanalyser.

Konsekvenser för jämställd och jämlik vård

I remisshandlingen är ett genomgående tema hur integration av utlandsfödda ska ske och hur den kunskap många utlandsfödda har ska tas tillvara, liksom hur segregation av alla slag ska undvikas. Här finns mycket att göra, vilket också lyfts i RUFs 2010. Allt ifrån bra skolor, god kollektivtrafik, icke-segregerat boende och utnyttjande av utlandsföddas utbildning, samt det sociala kapitalets betydelse - tillit och delaktighet. Ju mer tillit desto mer transparens och möjlighet att delta. Ju mer delaktighet desto större möjlighet till integration.

HSN-f ser det som positivt att jämlikhet, i form av integration av utlandsfödda, dvs etnicitet, på ett välintegrerat sätt lyfts fram i utvecklingsplanen. Förvaltningen vill därutöver understryka att SFI är viktig del i integrationen och kan vara en nyckel till vidare utbildning och yrkesverksamhet.

Enligt förslag ska RUFSS anpassa yrkesutbildningar till arbetsmarknadens och individernas efterfrågan samtidigt som segregationen på arbetsmarknaden med såväl kvinnodominerade som mansdominerade sektorer och yrkesgrupper är stark. Hälso- och sjukvårdens olika yrkesgrupper är påtagligt könsuppdelade. För hälso- och sjukvårdens del skulle detta innebära en breddad rekrytering för såväl de könsbundna yrkesval som idag görs, som vid nyrekrytering av hälso- och sjukvårdspersonal.

Det finns ett delvis integrerat jämställdhetsperspektiv i RUFSS 2010, i form av att kvinnor och mäns skilda villkor lyfts fram inom könsbundna yrkesval, könsdiskriminering på arbetsmarknaden, trygghet i boende- och livsmiljöer samt att öppenheten i regionen ska grundas på att alla människor kan tillvarata sina livschanser.

Diskriminering ska inte förekomma

Diskrimineringsgrunderna lyfts på olika sätt fram i utvecklingsplanen, men önskvärt hade varit att *alla* diskrimineringsgrunder i lagstiftningen hade beaktats, exempelvis saknas religion som diskrimineringsgrund (se sid. 18, 20, 22). Särskilt positivt ser förvaltningen på att flerfaldig diskriminering lyfts fram som ett område för utveckling.

När det gäller att arbeta mot diskriminering har, som det påpekas, kommun och landsting ett stort ansvar såsom varande de största arbetsgivarna i länet.

HSN-f vill särskilt lyfta fram att det är positivt att

- en policy mot diskriminering ska antas,
- att organisationer ska göras mångfaldsorienterade,
- att integration och utanförskap ska följas upp,
- att hinder ska undanröjas så att alla människor ska kunna vistas och resa tryggt i regionen.

Trygg kollektivtrafik

Med en trygg kollektivtrafik kan alltfler beredas möjlighet att pendla olika tider på dygnet.

HSN-f saknar konkreta mål och åtgärder för att förverkliga visionen om en mer jämställd kollektivtrafik. Kvinnor upplever större otrygghet än män vid resande i kollektivtrafik, samtidigt nyttjar kvinnor kollektivtrafik i högre utsträckning än män. Våld och hot om våld begränsar kvinnors livsutrymme och deras användning av offentliga miljöer. Trots att män löper större risk att drabbas av överfall utomhus, strukturerar detta inte deras livsutrymme i samma utsträckning. Det behövs konkreta åtgärder för att komma till rätta med problemen. Framför allt handlar det om att skapa strukturer som möjliggör trygghet för alla. Att undanröja hinder för att kunna vistas och resa tryggt i regionen innebär därutöver att nyttja kollektivtrafik och delta i närmiljö utan att möta diskriminerande reklambudskap.

Av stor betydelse för jämställdhet är planeringen av de regionala stadskärnorna med åtföljande kommunikationer, lokalisering av utbildning, servicefunktioner, handel och kultur.

HSN-f ser behov av ett förtydligande kring visionen om stadsplanering och bostadsbyggande utifrån en jämlikhets- och jämställdhetsaspekt. Det gäller framför allt upplysta och trygga gångstigar, cykelvägar, parkeringshus, tillgängliga kvarterspoliserna i närområdet etc. Behov av upprustning av nedgångna områden, attraktiva utbildningar/utbildningsplatser i regionala stadskärnor förs tydligt fram i utvecklingsplanen, liksom förmågan att kunna attrahera en utländsk arbetskraft och utländska studenter. Detta främst med sikte på 2030, då stora pensionsavgångar sker och behovet av en framsynt bostadspolitik, med inte allt för dyra bostäder nära utbildningsplatser och arbetsplatser kommer att öka.

Miljökonsekvenser

Miljöbedömning ska göras av ett regionalt utvecklingsprogram om genomförandet kan antas medföra betydande miljöpåverkan. Både Regionplanenämnden och Länsstyrelsen har beslutat att planen har betydande miljöpåverkan. En miljöbedömning har därför genomförts som en del av planeringsprocessen, med syfte att integrera miljöaspekter i planen och att främja hållbar utveckling.

Det är mycket positivt att Regionplanenämnden utvecklat sin tidigare beskrivning av miljökonsekvenser och kompletterat materialet med en

jämförelse av ett fingerat 0-alternativ vilket berikat förslaget. Det kan vara vanskligt att beskriva miljökonsekvenser av olika alternativa samhällsplaner när tidshorisonten är mycket avlägsen. Det är en grannliga uppgift att avgränsa studien på ett bra sätt. Ändå är resultatet väl avvägt och genomarbetat. Förhoppningsvis kan framtida tekniska genombrott bidra till att lösa några av dagens miljöproblem.

Hälso- och sjukvårdens inverkan på miljön består framför allt av att läkemedelrester hamnar i vattendragen, men alla transporter, energianvändning och utnyttjande av farliga kemikalier har också en negativ påverkan på omgivningen.

Viktigt för framtida utvecklingsplaner

HSN-f anser att hälso- och sjukvårdsperspektivet måste beaktas betydligt tidigare i planeringsprocessen än det har gjorts hittills. HSN-f bör vara med i planering och framtagning av framtida planer tillsammans med regionplanekontoret. Detta visas både genom den generalplan som nu tas fram på uppdrag av HSN och den långtidsutredning som gjorts tidigare år. Mycket av dessa arbeten borde kunna göras i samverkan mellan HSN och regionplanenämnden

Catarina Andersson Forsman

Patrik Hansson